

PROPOSTES DEL CONSELL LINGÜÍSTIC ASSESSOR PER IMPULSAR L'ÚS DE LA LLENGUA CATALANA EN ELS CENTRES EDUCATIUS

Preàmbul

Des de fa temps, les enquestes d'usos lingüístics han anat mostrant una davallada en l'ús del català, acompanyada també d'una davallada en el coneixement de la llengua, especialment en els anys darrers. Des dels centres educatius s'ha constatat un nombre creixent d'estudiants que acaben l'ensenyament obligatori sense tenir unes competències lingüístiques "suficients" en català. Així mateix, des de la universitat es constata un nombre creixent d'alumnes que hi accedeixen sense les competències lingüístiques suficients.

Els motius d'aquest retrocés són diversos i van més enllà de les dificultats que llengües de mida similar a la catalana pateixen en el context de globalització. En conjunt, fan palès que són necessàries mesures àmplies per aturar i revertir el procés de minorització del català. Cal una acció coordinada de les administracions i de la societat civil en què l'educació en general, especialment en l'àmbit escolar, ha de jugar-hi un paper cabdal.

Davant d'aquesta situació cal seguir construint i aprofundint en un model d'escola catalana. Un dels aspectes que defineixen aquest model, com passa en les societats multiculturals i plurilingües del nostre entorn, és la llengua de confluència, que en el nostre cas és el català. Aquest paper que ha de jugar el català a l'escola no és contradictori amb el reconeixement de la diversitat lingüística a l'escola i, de manera particular, amb l'acompliment de l'objectiu d'aprenentatge del castellà d'acord amb la legalitat vigent.

El caràcter central del català al sistema educatiu català respon al fet que el català (o l'occità a l'Aran) és la llengua pròpia de Catalunya. Més enllà d'això, la situació de minorització del català requereix que l'educació formal, informal i no formal tingui un paper compensatori, d'acord amb la protecció especial que la legislació demana per al català. Així mateix, el reforçament del paper central del català a l'escola també és necessari per fer possible la lluita contra les desigualtats socials. Assegurar una competència lingüística en totes dues (tres a l'Aran) llengües cooficials a tots els alumnes és una eina de construcció de cohesió social i d'igualtat d'oportunitats econòmiques i socials.

Les dades de diferents estudis, els darrers d'inicis del 2022, han fet palès que els usos lingüístics a les escoles i instituts de Catalunya són lluny del que preveu el marc normatiu. Aquesta situació, juntament amb la situació del català fora de l'àmbit educatiu, fa impossible que el sistema educatiu assoleixi els objectius suara esmentats. Hem de prendre les mesures necessàries per tal que augmenti l'ús del català, tant a l'aula com a la resta d'àmbits educatius. Cal un esforç especial a l'etapa obligatòria perquè és en la qual participen tots els estudiants, però sense oblidar l'etapa 0-6, tota la secundària postobligatòria i la universitat, amb una atenció especial als programes de formació inicial de docents.

Redreçar aquesta situació requereix de mesures decidides que impliquin a tota la comunitat educativa i del compromís del Departament d'Educació d'acompanyar els centres en la seva implementació i, sobretot, de fer-les complir. Malauradament les administracions no han estat prou proactives en la promoció del català. El marc legal ha de ser una eina adient per permetre l'assoliment dels objectius però només serà eficient si es desplega plenament i se n'assegura el compliment.

Les activitats relacionades amb els plans educatius d'entorn, un espai on el català encara està més minoritzat que a les aules, són clau per fer del català una llengua viva, d'identificació personal i de cohesió de la comunitat. Tots els actors d'aquests plans d'entorn, incloent-hi les administracions locals, han de parar-hi especial cura.

Les mesures que el consell assessor lingüístic proposa tenen sentit en el nostre marc educatiu i curricular on indicacions lligades a percentatges de temps no tenen sentit ni des del punt de vista organitzatiu ni des de cap model pedagògic actual.

Presentació

En data 1 de març de 2022, el Govern de la Generalitat de Catalunya va aprovar la creació del Consell Lingüístic Assessor com a òrgan col·legiat integrat en el Departament d'Educació. Es va establir que aquest Consell definiria les estratègies necessàries per impulsar la llengua catalana (i occitana, on escaigui) als centres educatius, d'acord amb els principis del règim lingüístic del sistema educatiu a Catalunya, a més de proposar criteris per a la revisió i actualització del contingut dels projectes lingüístics i assessorar el Departament en relació amb aquelles iniciatives que afectin la llengua vehicular de referència, el català o l'occità, segons el cas.

El Consell Lingüístic Assessor, per tant, amb independència i objectivitat, té com a funcions: assessorar per refermar la vehicularitat de la llengua catalana (o occitana, si escau) en l'àmbit educatiu; proposar criteris per a la revisió i actualització del contingut dels projectes lingüístics; i assessorar el Departament d'Educació en relació amb aquelles iniciatives que afectin la llengua vehicular.

Aquest òrgan està presidit per la doctora en lingüística de la Universitat de Barcelona Maria Carme Junyent i el componen 13 personalitats acadèmiques i expertes en diferents àmbits com l'educatiu, el lingüístic, el del dret o divulgadors. Els membres del Consell Lingüístic Assessor, en funció de l'àmbit que representen, són:

Presidenta

Maria Carme Junyent

Món acadèmic

Teresa Cabré
Joan Manuel del Pozo
Jaume Ametller
Marina Massaguer
Héctor Ruiz

Divulgadors

Pol Gisé

Llengua, interculturalitat i cohesió social

Immaculada Buñuel

Consell Escolar de Catalunya

Jesús Viñas

Entitats

Marina Gay

Docents

Conxita Gimeno
Olga Quesada
Alba Granell
Carla Benet

Propostes del Consell

Idees generals

1. L'escola catalana ha de tenir el català (i l'occità, denominat aranès a l'Aran) com a eix a partir del qual s'articuli el projecte educatiu del centre i les activitats que s'hi despleguen.
2. L'actuació dels centres educatius ha de tenir un caràcter compensatori pel que fa al coneixement i la possibilitat d'ús de la llengua catalana i de l'aranès.
3. L'escola, com a espai propici a l'aprenentatge i l'ús de la llengua catalana i de l'aranès, ha de contribuir a estendre el coneixement d'aquestes llengües i a incorporar-hi nous parlants.
4. La reflexió lingüística i els usos lingüístics han de formar part del procés educatiu i han d'implicar el conjunt de la comunitat educativa.
5. El compromís educatiu del conjunt de la comunitat educativa amb l'ús de la llengua catalana (i de l'aranès a l'Aran) i el compromís professional del personal docent i no docent resulten ineludibles per garantir la plena competència lingüística dels alumnes.
6. El model educatiu català s'ha de caracteritzar pel compromís lingüístic i educatiu en la defensa de la cohesió social i el rebuig a la separació en centres o grups per raó de la llengua inicial.
7. El model de conjunció lingüística, amb el català com a llengua pròpia de l'ensenyament, ha de ser l'eina principal per garantir la plena competència en català i castellà al final de l'etapa obligatòria.
8. Els centres afavoriran el reconeixement de les llengües d'origen dels alumnes i les seves competències plurilingües per facilitar l'acolliment d'aquest alumnat al nostre sistema educatiu, i potenciar, alhora, el sentiment de pertinença a la nostra societat i l'aprenentatge de la llengua catalana (i de l'aranès, en el cas de l'Aran).
9. Es planificaran mesures organitzatives i pedagògiques necessàries per afavorir l'aprenentatge del català per part dels alumnes nouvinguts, i per atendre i preveure'n l'atenció personalitzada.
10. S'impulsaran els aspectes més dinàmics de la comunicació i de l'ús social quotidians de la llengua catalana (i de l'aranès a l'Aran) en tots els àmbits escolars i de l'entorn, perquè les llengües només tenen sentit si es fan servir.
11. La llengua d'acollida educativa en l'etapa de 0-6 anys i en el cas d'alumnes que s'incorporen tardanament al sistema educatiu ha de ser el català (o l'occità, en el cas de l'Aran) per tal d'iniciar, al més aviat possible, tot l'alumnat en el coneixement i l'ús de la llengua catalana (o occitana), així com, quan escaigui, començar en aquestes llengües el procés lectoescriptor.

12. La formació competencial dels alumnes ha de ser integral i ha d'abastar tots els registres lingüístics per fer front a qualsevol necessitat comunicativa.
13. Es potenciaran els models competencials i comunicatius d'aprenentatge de les llengües per respondre a les exigències de la societat del segle XXI.
14. S'impulsaran les relacions amb centres educatius d'altres territoris de llengua catalana per afavorir-ne el reconeixement mutu i enfortir l'àmbit lingüístic comú.

Professors i mestres

15. La llengua emprada als centres no pot respondre a una tria personal.
16. Els docents han de fer ús de la llengua catalana com a mitjà per aconseguir que els alumnes tinguin les mateixes oportunitats.
17. Es revisarà la formació inicial, en relació amb la competència i l'ús de la llengua catalana i la valoració de la diversitat lingüística, de tot el personal que intervé en el procés educatiu formal i no formal.
18. El Departament d'Educació ha d'incorporar l'avaluació de la competència lingüística (oral i escrita) dels docents en el procediment d'incorporació al sistema educatiu.
19. El Departament d'Educació ha d'implementar plans per millorar la competència i la formació lingüístiques dels docents.
20. El Departament d'Educació ha de garantir la formació bàsica en el camp de la sociolingüística i en estratègies d'assertivitat lingüística a tots els docents en el termini de tres anys.

El projecte lingüístic

21. El Departament d'Educació definirà un marc comú de referència per a la revisió i creació dels Projectes Lingüístics de Centre (PLC).
22. Els centres educatius crearan o redefiniran els seus PLC atenent al marc de referència establert pel Departament d'Educació, i ajustant-lo a les particularitats del context sociolingüístic del seu entorn.
23. L'Administració orientarà, assessorarà i acompanyarà en el procés d'elaboració dels PLC a través dels assessors de llengua, interculturalitat i cohesió (LIC) i de la Inspecció d'Educació.
24. El PLC forma part del Projecte Educatiu del Centre (PEC) i, per tant, el seu desplegament, implementació i compliment correspondrà a cadascun dels agents de la comunitat educativa que intervenen en la formació dels alumnes.

25. El PLC determinarà les actuacions lingüístiques i s'adequarà a les circumstàncies i a l'assoliment dels objectius fixats inicialment pel Departament d'Educació i desplegats pel centre. Per aquest motiu, haurà d'estar sotmès a una revisió i avaluació anuals.
26. A banda de l'ús del català (i de l'occità) com a llengua vehicular i referencial d'aprenentatge, el PLC pot preveure l'ús del castellà com a llengua d'aprenentatge, tal com estableix la normativa, i d'alguna llengua estrangera com a llengua auxiliar d'aprenentatge per tal de garantir l'assoliment de les competències comunicatives de cada etapa educativa. També ha de preveure l'ús de la llengua de signes, si escau.
27. La regulació dels usos lingüístics es farà en funció de les dinàmiques, les metodologies i els processos d'aprenentatge lingüístic i no pot cenyir-se a cap percentatge prefixat extern o discrecional sense cap fonament pedagògic.
28. Es generalitzaran els enfocaments competencials en l'aprenentatge de les llengües, tant en l'oralitat com en la lectura i l'escriptura.

Avaluació

29. El Departament d'Educació crearà una comissió encarregada del seguiment i l'avaluació dels PLC.
30. L'avaluació haurà de tenir en compte l'anàlisi de les proves diagnòstiques de 4t primària i 2n ESO; les proves de competències bàsiques de 6è primària i 4t ESO, i els diversos indicadors d'usos per tal d'assegurar que els alumnes acaben les etapes de primària i secundària amb un ple domini oral i escrit de les llengües catalana i castellana (i occitana, en el cas de l'Aran).
31. Les avaluacions periòdiques dels PLC es faran amb l'acompanyament de la Inspecció i de la comissió de seguiment, i s'integraran en la Memòria anual del centre. En funció d'aquesta avaluació es revisaran els projectes lingüístics.
32. A partir de les avaluacions i de la revisió dels resultats del PLC, la comissió pot proposar canvis metodològics, actuacions pedagògiques i formacions per al col·lectiu de professors.
33. L'observació i l'anàlisi dels usos i de les dinàmiques lingüístiques del centre formaran part de l'avaluació anual del PLC. Es tindran en compte especialment l'evolució dels intercanvis lingüístics i els usos del català (o de l'occità, en el cas de l'Aran).
34. S'establirà un model d'avaluació intern de la competència lingüística dels alumnes (oral/escrit i formal/informal) que s'implementarà durant els cursos en què no es fan proves externes.
35. Els centres s'han de comprometre i col·laborar en el procés de seguiment i avaluació del PLC proporcionant els indicadors i la informació requerida per fer-la efectiva.
36. Al curs darrer de l'ESO, els centres educatius oferiran la possibilitat d'obtenir, mitjançant una prova específica, un certificat oficial que acrediti la competència lingüística en català (o de l'occità, en el cas de l'Aran) d'acord amb els nivells del MECR.

Entorn, xarxes i plataformes

37. Les activitats educatives en l'espai lectiu i no lectiu s'estructuraran seguint el model d'organització dels plans educatius d'entorn i promouran l'ús del català (o de l'occità a l'Aran).
38. S'introduiran activitats elaborades i realitzades conjuntament amb professionals de les xarxes socials que promoguin l'ús de la llengua catalana i de l'aranès en les xarxes socials.
39. Es difondran iniciatives a les xarxes socials que fan servir el català o l'occità.
40. Es concertaran visites als centres educatius de referents comunicatius i influenciadors que fan servir el català o l'occità a les xarxes socials.
41. S'organitzaran concursos i activitats interescolars, per a alumnes d'ensenyament secundari, que promoguin la creació de produccions comunicatives pròpies de l'entorn d'Internet, en català o occità.
42. S'impulsaran actuacions a les escoles per informar sobre el funcionament de les xarxes socials i destacar la importància d'usar i promoure les llengües catalana i occitana en l'espai d'internet.
43. S'incrementarà l'oferta de materials audiovisuals en català (i en occità) susceptibles de ser utilitzats com a suport a la docència.
44. Es crearà un òrgan de coordinació entre el Departament d'Educació, Política Lingüística i la CCMA per apropar els continguts de la CCMA a les aules, i promoure l'ús de la llengua catalana.

Acollida

45. L'aprenentatge i ús de la llengua catalana és una tasca que ha d'implicar a tots els mestres i professors dels centres.
46. El reconeixement i la visualització de les llengües familiars no oficials han de ser el punt de partida per a l'aprenentatge i l'ús de la llengua catalana.
47. El PLC ha de recollir i assegurar l'aprenentatge i ús de la llengua catalana per als alumnes nouvinguts.
48. S'utilitzarà la transferència plurilingüe per establir ponts i relacions entre les llengües inicials dels alumnes i l'aprenentatge i ús del català.
49. S'oferirà formació als docents sobre les característiques de les llengües inicials i com aquestes llengües poden facilitar l'aprenentatge i ús del català.

50. Als centres acollidors d'alumnat amb sordeses severes i de centres PAL (agrupament d'alumnes amb sordesa en centres ordinaris), una de les llengües d'aprenentatge per a tot l'alumnat hauria de ser la llengua de signes catalana.

